

Rapport 2010:32

Kv Telegrafan 8 i Åhus

Arkeologisk förundersökning 2010

Jan Kockum



sydsvensk
arkeologi



Rapport 2010:32

Kv Telegrafan 8 i Åhus

Arkeologisk förundersökning 2010

Jan Kockum



Fornlämningsnr: 23
Telegrafan 8, Åhus
Kristianstads kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134
291 22 Kristianstad

Malmö

Box 406
20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2010 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2010:32

Omslag: Skånska rekognosceringskartan, undersökningsområdet markerat.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Läge och topografi	5
Historik	6
Undersökningsresultat	7
Referenser	8
Administrativa uppgifter	9
Bilagor	10
Fyndlista	10



Fig. 1. Åhus i Kristianstads kommun, Skåne.



Fig. 2. Undersökningsområdet markerat. Utdrag ur fastighetskartan, blad 3E 0b.

Sammanfattning

I samband med fjärrvärmenedläggning inom fastigheten Telegrafan 8 i Åhus har en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning gjorts. Schaktet löpte vid foten till Aosehus norra borgkulle och ut i vägen för påkoppling till befintlig ledning. Mellan huset och borgkullen framkom en större mängd medeltida tegel, både rött och gult. Teglet var blandat med modernare material och har sannolikt ingått i murpartier som grävts sönder i samband med att befintlig byggnad uppfördes. Sträckan från huset genom trädgården ut till vägen var utan antikvariskt intresse. Precis vid utfarten framkom rester efter det så kallade Hantverkshuset som revs under 1900-talet.

Inledning

I samband med fjärrvärmenedläggning inom fastigheten Telegrafan 8 i Åhus har en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning gjorts. Undersökningen genomfördes 2010-09-06 av arkeolog Jan Kockum vid Sydsvensk Arkeologi AB

Läge och topografi

Åhus ligger på sandslätten vid kusten, en dryg mil sydöst om Kristianstad. Det är i huvudsak fullåkersbygden som har satt sin prägel på området även om det finns stora inslag av sandstrand och strandskog. Den historiska delen av staden Åhus är belägen kring nivån 5 m ö. h. och ligger vid den nordvästra stranden av nedre Helge å, strax innanför dess mynning.

Synliga lämningar i staden från medeltiden är bl a ruinen efter biskopsborgen, en rest av ett dominikankonvent, delar av stadsmuren samt stadens kyrka och torg. Det är även högst sannolikt att mittpartiet av den byggnad vid torget, som idag hyser museet, är identiskt med det rådhus som nämns i ett diplom från 1431.

Det aktuella undersökningsområdet ligger vid Åhus vandrarhem precis nedanför Åhus borg. Schaktet löpte vid foten till Aosehus norra borgkulle och ut i vägen för påkoppling till befintlig ledning.

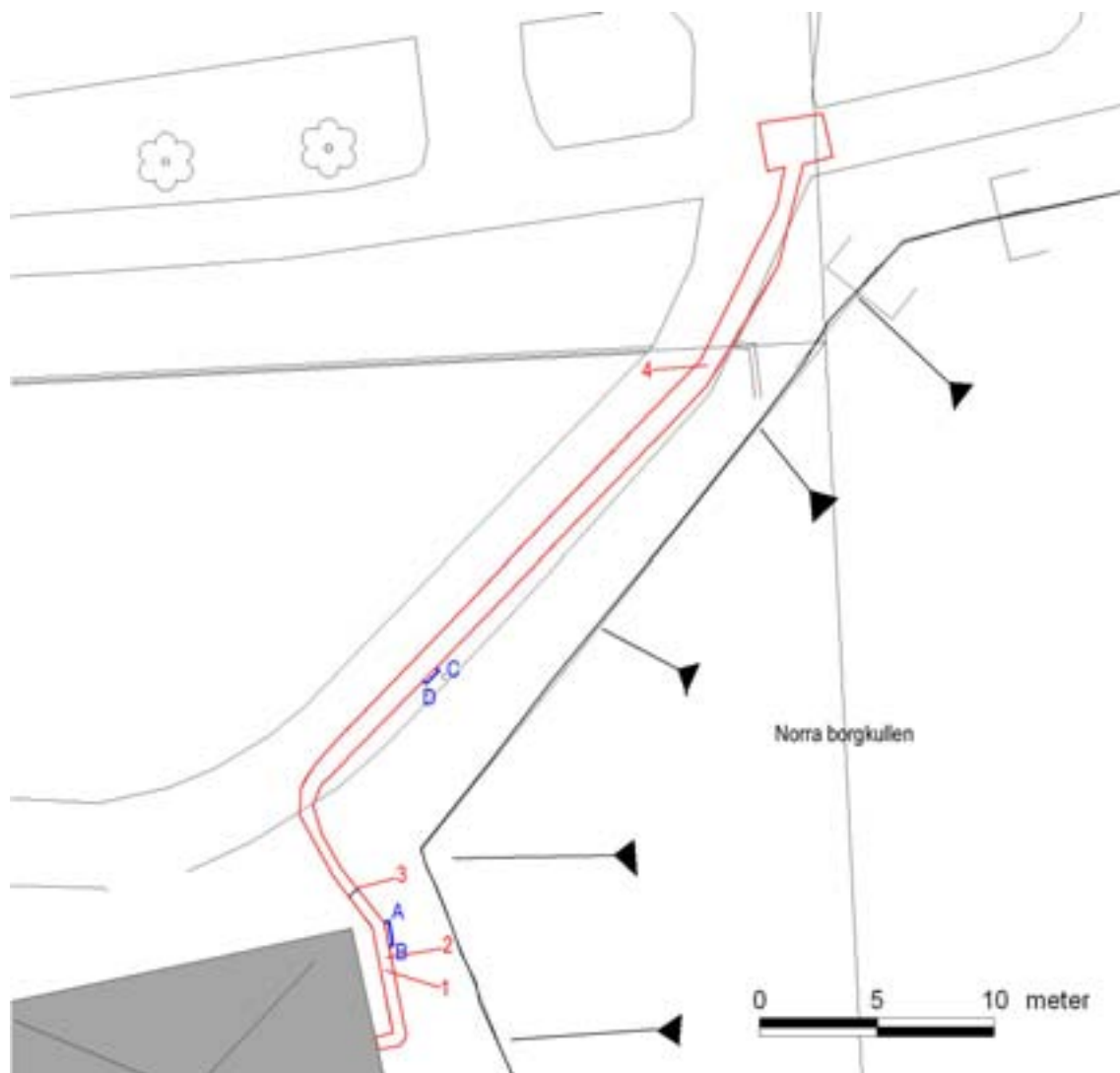


Fig. 3. Schaktet rödmarkerat. Siffrorna avser arkeologiska iakttagelser. 1) Vid 0,5 meters djup påträffades kulturlager bestående av mörkbrun humös sand med inslag av kol och tegel. 2) Kulturlager med inslag av modernt planglas. 3) Gräns för kulturlager. 4) Här påträffades grunden till det s.k. Hantverkshuset. Bokstäverna A–D avser sektionsritningar (se fig. 4).

Historik

Åhus omnämns vid namn och som stad i en källa från slutet av 1300-talet. Dess kyrka anses, på konsthistoriska grunder, vara från 1100-talet. Till 1100-talet dateras även Aosehus, biskopsborgen mellan staden och åmynningen. Det fyrkantiga torget torde ha tillkommit under 1200-talet och i samband med detta en del av det anslutande rätvinkliga gatunätet. Stadsmuren är till vissa delar ännu bevarad och har sannolikt tillkommit under mitten av 1300-talet.

Ett flertal arkeologiska undersökningar har utförts i Åhus medeltida stad och inte minst skall nämnas de undersökningar av borgen som företagits sedan år 2007 (se Dahlén 2009; Juhlin Alftberg 2006; Juhlin Alftberg 2010; Kockum 2008; Lilja 2009; Lija m. fl 2010).



Fig. 5. Kulturlager på ca 0,5 meters djup (se fig. 3:1).

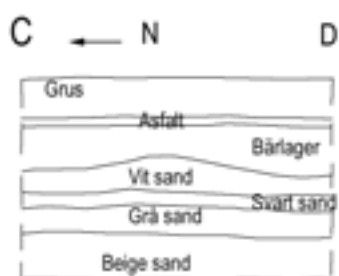


Fig. 4. Sektionerna A–B och C–D (se fig. 3).



Fig. 6. Tegel som framkom i schaktet.

Undersökningsresultat

Schaktet löpte vid foten till Aosehus norra borgkulle och ut i vägen för påkoppling till befintlig ledning. Mellan huset och borgkullen påträffades kulturlager (se fig. 3, 4 och 5) i vilka framkom en större mängd sannolikt medeltida tegel (se fig.6.), både rött och gult. Teglet var blandat med modernare material och har troligen ingått i murpartier som grävts sönder i samband med att befintlig byggnad uppfördes. Sträckan från huset genom trädgården ut till vägen var utan antikvariskt intresse. Precis vid utfarten framkom rester efter det så kallade Hantverkshuset som revs under 1900-talet.

Referenser

- Dahlén, J. 2009. Dunderbacken. Arkeologisk forskningsundersökning inom ärkebiskopsborgen i Åhus, 2008. *Regionmuseet Kristianstad rapport 2009:16*.
- Juhlin Alftberg, J. 2006. Ärkebiskopsborgen i Åhus – en byggnadsantikvarisk diskussion. *Skrifter utgivna av S:ta Annas Gille i Åhus 2006*.
- Juhlin Alftberg, J. 2010. Ärkebiskopsborgen i Åhus – utgrävningarna 2007-2009. *Skrifter utgivna av S:ta Annas Gille i Åhus 2010*.
- Kockum, J. 2008. Aosehus. Arkeologisk forskningsundersökning 2007. *Regionmuseet Kristianstad rapport 2008*.
- Lilja, H. 2009. Aosehus – tredje året. Arkeologisk forskningsundersökning av ärkebiskopsborgen i Åhus 2009. *Regionmuseet Kristianstad rapport 2009:72*.
- Lilja, H. m. fl.2010. Aosehus återigen – fjärde året på borgen. Arkeologisk forskningsundersökning av ärkebiskopsborgen i Åhus 2009. *Regionmuseet Kristianstad rapport 2009:72*.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	100066
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-9425-10
Datum för beslut:	2010-07-16
Projektnummer:	100066
Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Socken:	Åhus
Fastighet:	Telegrafan 8
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3E ob
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6,200,799.00
Y koordinat:	1,406,151.21
Höjdsystem:	RH 70
M ö.h.	ca 5
Fältarbetstid:	100906
Antal arbetsdagar:	1
Antal arkeologtimmar:	4
Antal maskintimmar :	–
Exploateringsyta:	ca 30 m ²
Undersökt yta:	ca 30 m ²
Platschef:	Jan Kockum
Personal:	Jan Kockum
Projektgrupp:	–
Underkonsulter:	–
Uppdragsgivare:	C4 Värme
Tidigare undersökningar:	–
Fynd:	Luhm nr 32077, Lunds Universitets Historiska Museum
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt SA_100066, 1 st A3 ritning, 1, st A4 situa- tionsplan, 7 st digitalfoton
Kostnader:	13 500

Bilagor

Fyndlista

Fnr	Sakord	Material	Beskrivning
1	Tegelsten	Tegel	Röd, 27x13x9
2	Tegelsten	Tegel	Gul, 27x11,5x8

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2010

1. Vintrie Park - område C3, Bunkeflo sn, UN 2009, Kristian Brink
2. Kv. Nereus 1, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd
3. Hedmanska gården, hus E., Malmö, FU 2010, Joakim Frejd
4. Skanör 40:3 och 40:4, Skanörs sn, FU 2010, Joakim Frejd
5. Fosie kyrka, Fosie sn, FU 2009, Per Sarnäs
6. Helsingborg, Gamla Staden 8:1, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
7. Litiska analyser, på uppdrag av Blekinge Länsmuseum, Anders Högberg
8. Bagars plats, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd
9. Stora Hammar 16:136 – ledningsarbeten, Stora Hammar sn, FU 2010, Per Sarnäs
10. Järnålder i Kulladal, Fjälkinge sn, FU 2009-2010, Tony Björk
11. Kv. Kaninen, Malmö, SU 2010, Per Sarnäs
12. Kv. Frans Suell 14 i Malmö, Malmö, FU 2010, Jan Kockum & Lars Jönsson
13. Stadslämningar på Vä 66:2, Vä sn, FU 2010, Tony Björk
14. Härlöv 50:53, Kristianstad, FU 2010, Tony Björk
15. Renovering och dränering av Uppåkra kyrka 2009–2010, Uppåkra sn, FU 2009–2010, Jan Kockum
16. Yngsjö S:25, Åhus sn, FU 2010, Jan Kockum
17. Tosteberga 2:49, Trolle-Ljungby sn, SU 2010, Tony Björk
18. Kv. Månen 4, Åhus, FU 2010, Tony Björk
19. Nedra Glumslöv, Glumslövs sn, FU 2010, Jan Kockum
20. Fjärrvärme i Åhus medeltida gator, Åhus, FU 2010, Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Värmekulvert och dränering inom Bollerups säteri, Bollerup sn, FU 2009–2010, Jan Kockum
22. Kv Lyckan 36 i Åhus, Åhus, FU 2010, Jan Kockum
23. Belysning av Ystads kloster, etapp 2, Ystad, FU 2010, Jan Kockum
24. Markbelysning vid Nosaby kyrka, Nosaby sn, FU 2010, Jan Kockum
25. Provgropar vid Västra Odarslövs kyrka, Odarslövs sn, FU 2010, Jan Kockum
26. Fjärrvärme i Åhus, Companiegatan, Åhus sn, FU 2010, Johan Dahln
27. Skansgatan/Fjädergränd i Ystad, Ystad, FU 2010, Lars Jönsson
28. Söderport 11 i Malmö, Malmö, FU 2010, Lars Jönsson
29. Slottsträdgårdscaféet, Malmö, FU 2010, Lars Jönsson
30. Norra Åsum 1:14, Kristianstads sn, FU 2010, Jan Kockum
31. Dränering av Bjuvs kyrka, Bjuvs sn, FU 2010, Jan Kockum
32. Kv Telegrafan 8 i Åhus, Åhus, FU 2010, Jan Kockum

